

موسسه تحقیقات
اقتصاد

واحد علوم و تحقیقات تهران
دانشکده مدیریت و اقتصاد

نگرشی بر فضا‌های خودمدافع بافت فرسوده شهری

از منظر اعتیاد

مونا همدی

(کارشناسی ارشد مدیریت شهری)

دکتر علی اکبر رضایی

(عضو هیئت علمی و مدیر گروه مدیریت شهری دانشگاه آزاد اسلامی)

واحد علوم تحقیقات تهران

دکتر بیژن صفوی

(عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب)

انتشارات سخنکده

۱۳۹۴

شابک: ۹۷۸۶۰۰۷۷۴۲۳۴۱	:	شابک
۴۱۱۱۴۶۵	:	شماره کتابشناسی ملی
نگرشی بر فضاهای خودمدافع بافت فرسوده شهری از منظر اعتیاد	:	عنوان و نام پدیدآور
مونا محمدی، علی اکبر رضایی، بیژن صفوی.	:	
تهران: سخنکده، ۱۳۹۴.	:	مشخصات نشر
۲۹۲ص: مصور، جدول، نمودار.	:	مشخصات ظاهری
کتابنامه.	:	یادداشت
توسازی شهری -- ایران -- تهران -- نمونه پژوهی	:	موضوع
اعتیاد -- ایران -- جنبه های اجتماعی	:	موضوع
سیاست شهری -- ایران -- تهران -- نمونه پژوهی	:	موضوع
شهرسازی -- ایران -- تهران -- نمونه پژوهی	:	موضوع
عمران شهری -- ایران -- تهران -- نمونه پژوهی	:	موضوع
۷۱۱/۴۰۹۵۵۱۲۲	:	رده بندی دیویی
NA ۹۰۵۳/۳م۹ ن ۱۳۹۴	:	رده بندی کنگره
محمدی، مونا، ۱۳۶۳ -	:	سرشناسه
رضایی، علی اکبر، ۱۳۵۰ -	:	شناسه افزوده
صفوی، بیژن، ۱۳۵۱ -	:	شناسه افزوده
ف	:	وضعیت فهرست نویسی

انتشارات سفینکده

نام کتاب: نگرشی بر فضاهای خود مدافع بافت فرسوده شهری از منظر اعتیاد

ناشر: سخنکده

نویسندگان: مونا محمدی، علی اکبر رضایی، بیژن صفوی

صفحه آرایی: امیر کلینی

چاپ اول: ۱۳۹۴

شابک: ۹۷۸۶۰۰۷۷۴۲۳۴۱

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۸۰۰۰۰ ریال

مراکز فروش: ۱- ضلع جنوب شرقی میدان انقلاب، بازار بزرگ کتاب، شماره ۲ تلفن: ۶۶۴۰۸۰۰۰

۲- ضلع جنوب شرقی میدان انقلاب پ ۲۴ فروشگاه گلچین، تلفن: ۶۶۹۶۲۸۴۱

وب سایت فروش آنلاین: www.iranbook.ir ایمیل: sokhankadeh@yahoo.com

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار.....	۲۳
مقدمه.....	۲۴
هدف گذاری.....	۲۸
هدف آرمانی.....	۲۸
هدف کلی.....	۲۹
اهداف ویژه.....	۲۹
قلمرو زمان و مکانی تحقیق.....	۲۹
مدل مفهومی.....	۳۰
۱- فصل یکم: مفهیم، بانی نظری.....	۳۱
۱-۱- بافت فرسوده.....	۳۱
۱-۱-۱- فرسودگی کالبدی.....	۳۲
۱-۱-۲- فرسودگی فضایی.....	۳۲
۱-۱-۳- تعریف بافت.....	۳۲
۱-۱-۳-۱- انواع بافتها.....	۳۲
۱-۱-۴- مفهوم فرسودگی و بافت فرسوده.....	۳۲
۱-۱-۵- ویژگی های مسکن در بافت های فرسوده شهر تهران.....	۳۳
۱-۱-۵-۱- شاخص ها و معیارهای کالبدی فرسودگی مسکن.....	۳۴
۱-۱-۶- شناسه و عناصر ابعاد فرسودگی در بافت.....	۳۵
۱-۱-۷- اصول طراحی مسکن در بافت های فرسوده.....	۳۶
۱-۱-۸- مشکلات بافت فرسوده.....	۳۸
۱-۱-۸-۱- مشکلات کالبدی.....	۳۸
۱-۱-۸-۲- مشکلات اجتماعی.....	۳۹
۱-۱-۸-۳- مشکلات اقتصادی.....	۳۹
۱-۱-۸-۴- مشکلات معماری و شهرسازی.....	۴۰
۱-۱-۸-۵- مشکلات زیست محیطی.....	۴۰
۱-۱-۹- مرمت شهری.....	۴۱

۴۱	۱-۹-۱-۱- بهسازی
۴۳	۱-۹-۲- نوسازی
۴۵	۱-۹-۳- بازسازی
۴۹	۱-۱۰-۱- نتایج و پیامدهای ناشی از بافت‌های فرسوده شهری
۴۹	۱-۱۱-۱- اهداف طرح‌های بهسازی و نوسازی
۵۰	۱-۱۲-۱- مشارکت در بافت فرسوده
۵۲	۱-۱۲-۱-۱- مشارکت اقتصادی
۵۲	۱-۱۲-۲- مشارکت اجتماعی
۵۲	۱-۱۲-۳- مشارکت مردمی
۵۳	۱-۱۳-۱- ماصر مداخله و جایگاه آنها در بهسازی و نوسازی شهری
۵۴	۲-۱- فضای شهری
۵۴	۱-۲-۱- تعریف فضا و فضای شهری
۵۴	فضا
۵۴	فضای شهری
۵۵	۲-۲-۱- تقسیم‌بندی فضای شهری
۵۵	۱-۲-۲-۱- فضای عمومی
۵۶	۲-۲-۲-۱- فضای نیمه عمومی
۵۶	۳-۲-۲-۱- فضاهای خصوصی
۵۶	۳-۲-۱- ویژگی فضای شهری مطلوب
۵۸	۳-۱- مفهوم فضاهای بی‌دفاع شهری
۶۰	۱-۳-۱- تقسیم‌بندی انواع فضاهای بی‌دفاع شهری
۶۰	۴-۱- معرفی فضاهای خود مدافع و فضاهای مشاع از نظر اسکار نیومن
۶۴	۵-۱- فضای قابل دفاع نقل قول از استولارد
۶۵	۶-۱- فضای قابل دفاع نقل قول از کلکوهن
۶۶	۷-۱- فضای بدون دفاع نقل قول از بودانچی
۶۸	۸-۱- فضای قابل دفاع
۶۹	۱-۸-۱- قلمرو داری
۶۹	۲-۸-۱- نظارت

۷۰.....	۱-۸-۳-نمای ساختمان
۷۱.....	۱-۸-۴-مجاورت منطقه‌های مسکونی با دیگر امکانات
۷۱.....	نیومن در تحقیقات بعدی
۷۲.....	۱-۹-۹-نظریات رفتاری مبتنی بر مفهوم فضا
۷۳.....	۱-۹-۱-دیدگاه فضایی
۷۴.....	۱-۹-۲-دیدگاه نافضایی
۷۴.....	۱-۹-۳-دیدگاه غیرفضایی
۷۵.....	۱-۱۰-فضاهای قابل دفاع نقل قول از کوین لینچ
۷۶.....	۱-۱۱-نقش معماری و شهرسازی در کاهش جرائم
۸۰.....	۱-۱۲-جرم
۸۰.....	۱-۱۲-۱-فرست جرم
۸۱.....	۱-۱۲-۲-سطوح جرم
۸۱.....	۱-۱۲-۳-راهبردهای پیشگیری محلی
۸۲.....	۱-۱۲-۴-تئوری‌های طراحی امنی
۸۲.....	۱-۱۲-۵-پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی (CPTED)
۸۵.....	۱-۱۳-اعتیاد به مواد مخدر
۸۵.....	۱-۱۳-۱-مواد مخدر و انواع کلی آن
۸۵.....	۱-۱۳-۱-۱-تقسیم‌بندی مواد بر تقسیم‌بندی مواد براساس تأثیر بر سیستم عصبی
۸۶.....	۱-۱۳-۱-۲-میزان تأثیر مواد بر مصرف‌کننده
۸۶.....	۱-۱۳-۱-۳-انواع مواد مخدر مورد استعمال
۸۶.....	سیگار و توتون
۸۶.....	ماری جوانا و حشیش
۸۷.....	تریاک
۸۷.....	مرفین و هروئین
۸۸.....	کوکائین و کراک
۸۸.....	اکستازی
۸۹.....	روفینول یا روفیز
۸۹.....	متامفتمین یا مت (کریستال)

۱۳-۱-۴-	پیامدهای اجتماعی سوء مصرف مواد	۸۹
۱۳-۱-۵-	پیامدهای اقتصادی سوء مصرف مواد مخدر	۸۹
۱۳-۱-۶-	نظریه‌های مختلف درباره علل سوء مصرف مواد مخدر	۹۰
۱۳-۱-۶-۱-	نظریه‌های زیست شناختی	۹۰
۱۳-۱-۶-۲-	نظریه‌های روان شناختی	۹۰
۱۳-۱-۶-۳-	نظریه‌های جامعه شناختی	۹۰
۱۳-۱-۶-۴-	رویکرد ساختی - کارکردی	۹۱
۱۳-۱-۷-	مبارزه با مواد مخدر	۹۱
۲-	فصل دوم: تاریخچه و نمونه‌های مشابه انجام شده	۹۵
۲-۱-	رویکرد جهانی به اصلاح و بهسازی بافت‌های فرسوده	۹۶
۲-۲-	پیشینه نوسازی و بهسازی در ایران	۹۷
	سیاست‌های نوسازی و بهسازی پس از انقلاب اسلامی	۱۰۲
۲-۳-	پیشینه فضاهای بی فاج شهری	۱۰۷
۲-۴-	بررسی نمونه‌های مشابه	۱۱۰
۲-۴-۱-	تجربه‌های اروپایی	۱۱۰
۲-۴-۱-۱-	نوسازی شهری برلین	۱۱۰
	ضراحی با کمک مردم محلی	۱۱۳
	حفظ بافت موجود	۱۱۳
	اختلاط فضای کار و سکونت	۱۱۳
	بحث و مذاکره عمومی برای تصمیم‌گیری	۱۱۴
	اهمیت قابل اعتماد بودن برنامه‌ریزی	۱۱۴
	نوسازی با هزینه قابل قبول	۱۱۵
	ایجاد امکانات عمومی مناسب بدون بیرون راندن ساکنان	۱۱۵
۲-۴-۱-۲-	تجربه‌های انگلستان: امن سازی در دو شهر متوسط	۱۱۷
۲-۴-۱-۳-	تجربه‌های کشور کانادا	۱۱۹
۲-۴-۲-	تجربه‌های ایران	۱۲۰
۲-۴-۲-۱-	پروژه نواب	۱۲۱
۲-۴-۲-۲-	محله عودلاجان	۱۲۲

۱۲۳	۲-۴-۲-۱- اهداف نوسازی در محله غودلاجان
۱۲۴	۲-۴-۲-۲- راهبردها نوسازی در محله غودلاجان
۱۲۵	۲-۴-۲-۳- نتیجه گیری
۱۲۷	۳- فصل سوم: ویژگیهای محل مورد مطالعه
۱۲۷	۳-۱- ویژگیهای محیطی و اقلیمی شهر تهران
۱۳۰	۳-۱-۱- وجه تسمیه شهر تهران
۱۳۱	۳-۱-۱-۱- تاریخچه پیدایش شهر تهران
۱۳۵	۳-۱-۱-۲- سیاست ها و برنامه های مصوب کالبدی در تهران
۱۳۷	۳-۱-۱-۳- ویژگی های جمعیتی شهر تهران طی دوره های سرشماری
۱۳۷	۳-۱-۱-۴- روند تحولات جمعیت شهر تهران
۱۴۰	۳-۱-۲-۱- ویژگی های اقتصادی
۱۴۲	۳-۱-۱-۳- ویژگی های کاربردی و کاربری اراضی شهری کلانشهر تهران
۱۴۵	۳-۲- منطقه یازده در یک نگاه
۱۴۶	۳-۱-۲-۱- مساحت منطقه ۱۱
۱۴۶	۳-۱-۲-۲- مناطق همجوار
۱۴۷	۳-۱-۲-۳- میادین منطقه ۱۱
۱۴۷	۳-۱-۲-۴- محورهای اصلی منطقه عبارت است از
۱۴۸	۳-۱-۲-۵- بافت منطقه ۱۱ در نواحی مختلف به شرح زیر باشد
۱۴۸	۳-۱-۲-۶- سرشماری منطقه یازده
۱۴۹	۳-۱-۲-۷- بخش تاریخی منطقه یازده
۱۵۰	۳-۱-۲-۸- نيمرخ اجتماعی منطقه یازده
۱۵۱	۳-۳- معرفی محله هلال احمر و سیمای کالبدی آن
۱۵۲	۳-۱-۳-۱- موقعیت محله
۱۵۳	۳-۱-۳-۲- وجه تسمیه محله هلال احمر
۱۵۴	۳-۱-۳-۳- بافت و کالبد محله هلال احمر
۱۵۶	۳-۱-۳-۴- ترافیک محله هلال احمر
۱۵۷	۳-۱-۳-۵- تعداد جمعیت محله هلال احمر
۱۵۸	۳-۱-۳-۶- ترکیب جمعیت محله هلال احمر

۱۵۹	۳-۳-۱-۷- تراکم جمعیت
۱۶۰	۳-۳-۱-۷-۱- تحرک و پیش‌بینی جمعیت
۱۶۱	۳-۳-۱-۸- کاربری اراضی محله هلال احمر
۱۶۳	۳-۳-۱-۹- سرانه کاربریها و برآورد نیازها
۱۶۴	۳-۳-۱-۱۰- مسائل سکونت دریافت فرسوده محله هلال احمر
۱۶۵	۴- فصل چهارم (روش‌شناسی پژوهش)
۱۶۵	۴-۱- روش تحقیق
۱۶۶	۴-۲- روش گردآوری اطلاعات
۱۶۷	۴-۲-۱- شناسایی کتابخانه‌ای
۱۶۷	۴-۲-۲- استفاده از پرسشنامه
۱۶۸	۴-۳- ابزار گردآوری داده‌ها
۱۶۸	۴-۳-۱- روش توزیع پرسشنامه
۱۶۹	۴-۳-۲- نمونه پرسشنامه
۱۷۰	۴-۳-۳- روایی و پایایی پرسشنامه
۱۷۴	۴-۴- جامعه، روش نمونه‌گیری و حجم نمونه
۱۷۵	۴-۵- روش آماری
۱۷۵	۴-۵-۱- آزمون همبستگی گاما
۱۷۶	۴-۵-۲- آزمون کالو ماگورف - اسمیرانف
۱۷۷	۴-۶- نتیجه‌گیری
۱۷۹	۵- فصل پنجم (بررسی داده‌ها)
۱۷۹	۵-۱- متغیرها و سوالات و شاخص‌ها
۱۸۱	۵-۲- آمار توصیفی
۱۸۱	۵-۲-۱- جدول و نمودار فراوانی جنسیت
۱۸۳	۵-۲-۲- جدول و نمودار فراوانی سن
۱۸۴	۵-۲-۳- جدول و نمودار فراوانی شغل
۱۸۵	۵-۲-۴- جدول و نمودار فراوانی تحصیلات
۱۸۶	۵-۲-۵- جدول و نمودار فراوانی نوع سکونت در محله
۱۸۷	۵-۲-۶- جدول و نمودار فراوانی سوالات پرسشنامه

- ۱۸۷-۲-۶-۱- جدول و نمودار فراوانی اصل اول- ویژگی های کالبدی بافت فرسوده
- ۱۹۶-۲-۶-۲- نتیجه گیری اصل اول
- ۱۹۷-۲-۶-۳- جدول و نمودار فراوانی اصل دوم - نظارت طبیعی
- ۲۰۵-۲-۶-۴- نتیجه گیری اصل دوم
- ۲۰۶-۲-۶-۴- جدول و نمودار فراوانی اصل سوم - نورپردازی
- ۲۱۲-۲-۶-۵- نتیجه گیری اصل سوم
- ۲۱۴-۲-۶-۶- جدول و نمودار فراوانی اصل اول - حفاظت و نظارت طبیعی
- ۲۲۰-۲-۶-۷- نتیجه گیری اصل چهارم
- ۲۲۱-۵-۳- آزمون نرمال بودن یا نبودن متغیر مستقل (بافت فرسوده)
- ۲۲۲-۵-۴- آزمون نرمال بودن متغیر وابسته (فضای خودمدافع)
- ۲۲۳-۵-۵- آزمون نرمال بودن متغیرها (مستقل و وابسته)
- ۲۲۵-۵-۶- آزمون های همبستگی بین متغیرهای مداخله گر و خارجی با مولفه های متغیر مستقل
- ۲۲۶-۵-۷- رابطه متغیرهای مداخله گر با مولفه ویژگی کالبدی بافت
- ۲۲۶-۵-۷-۱- آزمون رابطه آماری سن با ویژگی کالبدی بافت
- ۲۲۷-۵-۷-۲- آزمون رابطه آماری جنسیت با ویژگی کالبدی بافت
- ۲۲۸-۵-۷-۳- آزمون رابطه آماری تحصیلات با ویژگی کالبدی بافت
- ۲۲۹-۵-۷-۴- آزمون رابطه آماری نوع سکونت با ویژگی کالبدی بافت
- ۲۳۰-۵-۷-۵- آزمون رابطه آماری اشتغال با ویژگی کالبدی بافت
- ۲۳۲-۵-۷-۶- آزمون رابطه آماری سن با نظارت طبیعی
- ۲۳۳-۵-۷-۷- آزمون رابطه آماری جنسیت با نظارت طبیعی
- ۲۳۴-۵-۷-۸- آزمون رابطه آماری تحصیلات با نظارت طبیعی
- ۲۳۵-۵-۷-۹- آزمون رابطه آماری نوع سکونت با نظارت طبیعی
- ۲۳۶-۵-۷-۱۰- آزمون رابطه آماری اشتغال با نظارت طبیعی
- ۲۳۷-۵-۷-۱۱- آزمون رابطه جنسیت با نورپردازی
- ۲۳۸-۵-۷-۱۲- آزمون رابطه سن با نورپردازی
- ۲۳۹-۵-۷-۱۳- آزمون رابطه تحصیلات با نورپردازی
- ۲۴۰-۵-۷-۱۴- آزمون رابطه نوع سکونت در محله با نورپردازی
- ۲۴۱-۵-۷-۱۵- آزمون رابطه اشتغال با نورپردازی

۲۴۲	۱۶-۷-۵- آزمون آماری رابطه سن باحفاظت و مدیریت بافت
۲۴۳	۱۷-۷-۵- آزمون آماری رابطه جنسیت باحفاظت و مدیریت بافت
۲۴۴	۱۸-۷-۵- آزمون آماری رابطه تحصیلات باحفاظت و مدیریت بافت
۲۴۵	۱۹-۷-۵- آزمون آماری رابطه نوع سکونت با حفاظت و مدیریت بافت
۲۴۶	۲۰-۷-۵- آزمون آماری رابطه اشتغال با حفاظت و مدیریت بافت
۲۴۷	۱-۸-۵- آزمون‌های آماری استنباطی
۲۴۷	۱-۸-۵- آزمون فرضیه فرعی اول
۲۴۹	۲-۸-۵- نتیجه‌گیری فرضیه فرعی اول
۲۵۰	۳-۸-۵- فرضیه فرعی دوم
۲۵۰	۱-۳-۸-۵- فرضیه اولی
۲۵۲	۲-۳-۸-۵- فرضیه دومی
۲۵۳	۳-۳-۸-۵- فرضیه سومی: آیا بین مولفه‌های (متغیر وابسته) فضای خودمدافع رابطه معناداری وجود دارد؟
۲۵۳	۴-۳-۸-۵- فرضیه اولی فرضیه سوم: آیا بین نورپردازی و حفاظت و مدیریت بافت رابطه‌ای وجود دارد؟
۲۵۳	۱-۴-۳-۸-۵- فرضیه دومی فرضیه فرعی سوم: سوال: آیا ارتباط معناداری بین نظارت طبیعی و حفاظت و مدیریت بافت (مولفه‌های متغیرهای وابسته) وجود دارد؟
۲۵۶	۴-۸-۵- نتیجه‌گیری فرضیه فرعی دوم
۲۵۷	۵-۸-۵- فرضیه اصلی
۲۵۹	۶-۸-۵- نتیجه‌گیری فرضیه اصلی
۲۶۰	سوال و هدف
۲۶۴	۶- فصل ششم نتایج یافته‌ها
۲۶۵	۱-۶- پیشنهادات تحقیق
۲۶۵	۱- خرید و تملک فضاهای متروکه
۲۶۵	۲- اقدامات سازمان شهرداری در صورت عدم همکاری مالکین
۲۶۵	۳- پلیس محله
۲۶۶	۴- تامین روشنایی و تبدیل قطعات آزاد و تملک شده شهرداری به فضای سبز
۲۶۶	۵- ایجاد شبکه‌های آبرسانی و کاشت اقلام متنوع

۲۶۶	۶- سهم معاونت حمل و نقل و ترافیک
۲۶۶	۷- تاثیر مشارکت محلی در ساماندهی فضاهای بی دفاع
۲۶۷	۸- تاثیر و مشارکت شوراهای
۲۶۸	۹- طراحی شهری
۲۶۸	۶-۲- اقدامات
۲۶۸	۱- مانیتورینگ بوستان‌ها و محله‌ها
۲۶۸	۲- بوستان‌های جایگزین
۲۶۹	۳- حل مشکلات آسیب اجتماعی توسط محله
۲۶۹	۴- ایجاد سازه‌ای هنری، موزه، حوزه‌های نوین فرهنگی
۲۶۹	۶-۳- مشکلات و چالش‌های موجود
۲۶۹	۱- فرسودگی و مدیریت بافت
۲۷۰	۲- حد مشارکتها در مدیریت، آسایش و جذب کم سرمایه‌گذاران اقتصادی
۲۷۲	۷- فصل هفتم: مروری بر آنچه انجام شد
۲۷۷	۸- منابع و مواخذ
۲۷۷	فهرست فارسی
۲۸۲	فهرست منابع انگلیسی
۲۸۴	۹- پیوست (پرسشنامه)
۲۸۵	اصل اول: ویژگیهای کالبدی بافت
۲۸۶	اصل دوم: نظارت طبیعی
۲۸۷	اصل سوم: نورپردازی
۲۸۸	اصل چهارم: حفاظت و مدیریت بافت
۲۸۹	اصل پنجم- طرحی کلی برای بافت

فهرست جداول

صفحه

عنوان

۱۰۷	جدول ۱-۲: نظریه‌های بیان شده در رابطه با مکان و جرم
جدول ۱-۳: اطلاعات جمعیتی مناطق ۲۲ گانه شهر تهران بر حسب آمار سال ۱۳۸۵ مآخذ: (مرکز آمار ایران، سرشماری عمومی نفوس و مسکن: ۱۳۹۰).	۱۳۸
جدول ۲-۳: جمعیت کل به تفکیک جنس در شهر تهران مآخذ: (مرکز آمار ایران، سالنامه آماری ۱۳۳۵-۱۳۹۰ شهر تهران).	۱۳۹
جدول ۳-۳: جمعیت و رشد آن طی سالهای ۱۳۵۹-۱۳۸۵ در شهر تهران مآخذ: (مرکز آمار ایران: ۱۳۸۸).	۱۴۰
جدول ۴-۳: مساحت و سرانه کاربری‌های موجود در کلانشهر تهران	۱۴۵
جدول ۵-۳: کاربری‌های موجود در محله هلال احمر منطقه ۱۱ مآخذ: شهرداری منطقه ۱۱ تهران).	۱۶۱
جدول ۱-۴: آلفای کروباخ	۱۷۲
جدول ۲-۴: آلفای کروباخ	۱۷۲
جدول ۳-۴: نمونه تصادفی آلفای کروباخ	۱۷۳
جدول ۱-۵: شاخص‌های متغیر مستقل وابسته	۱۷۹
جدول ۲-۵: فراوانی جنسیت	۱۸۲
جدول ۳-۵: فراوانی سن	۱۸۳
جدول ۴-۵: فراوانی شغل	۱۸۴
جدول ۵-۵: فراوانی تحصیلات	۱۸۵
جدول ۶-۵: فراوانی نوع سکونت در محله	۱۸۶
جدول ۷-۵: گسترش و پخش قطعات مخروبه و یا تخریب شده، تشریح‌کننده اعتیاد در محله بوده است.	۱۸۷
جدول ۸-۵: مساحت کم ابنیه (ریزدانگی) یافت، تشدیدکننده اعتیاد در محله هلال احمر بوده است.	۱۸۸
جدول ۹-۵: عرض کم معابر محله و کم دسترس بودن بافت (نفوذناپذیری) بافت تشدیدکننده اعتیاد در محله هلال احمر بوده است.	۱۸۹
جدول ۱۰-۵: بوستان‌ها و فضای موجود در بافت فرسوده تشدیدکننده اعتیاد در محله هلال احمر بوده است.	۱۹۰

- جدول ۵-۱۱: وضعیت قرارگیری مبلمان شهری نظیر نیمکت، سطل زباله، باجه تلفن و... تشدیدکننده اعتیاد در منطقه مورد مطالعه بوده است. ۱۹۱
- جدول ۵-۱۲: وجود افراد فقیر و قشر ضعیف در یافت تشدیدکننده اعتیاد در منطقه مورد مطالعه بوده است. ۱۹۲
- جدول ۵-۱۳: شکل و فرم ساختمانهای موجود بافت تشدیدکننده اعتیاد در منطقه مورد مطالعه بوده است. ۱۹۳
- جدول ۵-۱۴: عدم تنوع کاربریها (مختلط) در بافت تشدیدکننده اعتیاد در منطقه مورد مطالعه بوده است. ۱۹۴
- جدول ۵-۱۵: وجود کاربریهای مزاحم و ناسازگار با بافت مسکونی تشدیدکننده اعتیاد در منطقه مورد مطالعه بوده است. ۱۹۵
- جدول ۵-۱۶: شاخصهای ویژگی کالبدی بافت فرسوده ۱۹۶
- جدول ۵-۱۷: مسدود کردن نقاط کور و فرعی بافت در ساعات مشخص برای امنیت بیشتر می تواند در پیشگیری از اعتیاد در منطقه مورد مطالعه موثر افتد. ۱۹۷
- جدول ۵-۱۸: تقویت نظارت طبیعی با راهیابی در نقاط کور این محدوده می تواند در پیشگیری از اعتیاد در منطقه مورد مطالعه موثر افتد. ۱۹۸
- جدول ۵-۱۹: ایجاد کاربریهای تکمیلی (مسکونی) در جهت تقویت نظارت طبیعی این محدوده می تواند در پیشگیری از اعتیاد در منطقه مورد مطالعه موثر افتد. ۲۰۰
- جدول ۵-۲۰: تقویت مراقبت رسمی (نیروی امنیتی، پلیس و پلیران) در بافت می تواند در پیشگیری از اعتیاد در منطقه مورد مطالعه موثر افتد. ۲۰۱
- جدول ۵-۲۱: در صورتی که فراهم کردن نظارت طبیعی غیرممکن باشد زیرساختهای دیگر امنیتی نظیر تلفن های ضروری و هشدار مراقبت می تواند در پیشگیری از اعتیاد در منطقه مورد مطالعه موثر افتد. ۲۰۲
- جدول ۵-۲۲: برطرف نمودن اختلاف سطح ها، قابل رویت بودن کنج ها و فضاها (فرم فضا بصورت L و U شکل) می تواند در پیشگیری از اعتیاد در محله هلال احمر موثر افتد. ۲۰۴
- جدول ۵-۲۳: شاخصه های نظارت طبیعی ۲۰۵
- جدول ۵-۲۴: آیا فراهم کردن نورپردازی مناسب در صورت عدم استفاده از فضاهای بلا استفاده بافت بالاخص در شب می تواند در پیشگیری از اعتیاد در منطقه مورد مطالعه موثر افتد؟ ... ۲۰۶
- جدول ۵-۲۵: کیفیت نورپردازی در بافت به گونه ای می باشد که یک فرد بتواند چهره فرد مقابل را از ۱۰ متری تشخیص بدهد؟ ۲۰۷

- جدول ۵-۲۶: آیا نورپردازی بین نواحی تاریک (مسیر و نقاط فرعی) و روشن محدوده پوشش یکنواخت ایجاد می کند؟ ۲۰۸
- جدول ۵-۲۷: آیا کیفیت نورپردازی در محدوده بافت بالاخص در مسیرها و نقاط کور مناسب می باشد؟ ۲۰۹
- جدول ۵-۲۸: آیا از لوازم نورپردازی موجود در بافت، در برابر تخریب و آسیب دیگران به خوبی حفاظت می گردد و یا از مواد مقاوم در برابر تخریب ساخته شده است؟ ۲۱۰
- جدول ۵-۲۹: آیا شخصی به عنوان مدیر محله جهت تعمیر وسائل و نگهداری و حفاظت از تاسیسات از جمله نورپردازی در محله هلال احمر وجود دارد؟ ۲۱۱
- جدول ۵-۳۰: شاخصه های نورپردازی ۲۱۳
- جدول ۵-۳۱: آیا تفکیک و دسته بندی کاربریها، می تواند از نظر امنیتی در پیشگیری از اعتیاد در محله هلال احمر موثر افتد ۲۱۴
- جدول ۵-۳۲: آیا دسترسی به کمک مانند هشدار ایمنی، تلفن ضروری، اطلاعات و علائم شناسایی می تواند در پیشگیری از اعتیاد در منطقه مورد مطالعه موثر افتد؟ ۲۱۵
- جدول ۵-۳۳: آیا علائم و اطلاعاتی برای راهنمایی افراد می تواند در زمینه چگونگی نگهداری و حفاظت از بافت در پیشگیری از اعتیاد در منطقه مورد مطالعه موثر افتد؟ ۲۱۶
- جدول ۵-۳۴: آیا ساعات عملیات نیروی حفاظ و امنیتی بافت می تواند در پیشگیری از اعتیاد در منطقه مورد مطالعه موثر افتد ۲۱۷
- جدول ۵-۳۵: آیا وضعیت پاکیزگی و کیفیت منظر بافت توانسته است در پیشگیری از اعتیاد در منطقه مورد مطالعه موثر افتد؟ ۲۱۸
- جدول ۵-۳۶: مشارکت مردم محلی توانسته است در پیشگیری از اعتیاد در منطقه مورد مطالعه موثر افتد؟ ۲۱۹
- جدول ۵-۳۷: شاخصه های حفاظت و مدیریت بافت ۲۲۰
- جدول ۵-۳۸: آزمون نرمال بودن یا نبودن ناپارامتری کلموگروف- اسمیرنف ۲۲۲
- جدول ۵-۳۹: آزمون نرمال بودن متغیر وابسته ۲۲۳
- جدول ۵-۴۰: آزمون نرمال بودن یا نبودن ناپارامتری کلموگروف- اسمیرنف ۲۲۴
- جدول ۵-۴۱: آزمون ناپارامتری بودن داده ها ۲۲۵
- جدول ۵-۴۲: آزمون رابطه آماری سن با ویژگی کالبدی بافت ۲۲۶
- جدول ۵-۴۳: اندازه گیری مقارن سن و کالبد بافت ۲۲۷

جدول ۴۴-۵: آزمون رابطه آماری جنسیت با ویژگی کالبدی بافت.....	۲۲۷
جدول ۴۵-۵: اندازه گیری متقارن جنسیت و کالبد بافت.....	۲۲۸
جدول ۴۶-۵: آزمون رابطه آماری تحصیلات با ویژگی کالبدی بافت.....	۲۲۸
جدول ۴۷-۵: اندازه گیری متقارن بین تحصیلات و کالبد بافت.....	۲۲۹
جدول ۴۸-۵: آزمون رابطه آماری نوع سکونت با ویژگی کالبدی بافت.....	۲۲۹
جدول ۴۹-۵: اندازه گیری متقارن نوع سکونت با ویژگی کالبدی بافت.....	۲۳۰
جدول ۵۰-۵: آزمون رابطه آماری اشتغال با ویژگی کالبدی بافت.....	۲۳۱
جدول ۵۱-۵: اندازه گیری متقارن اشتغال با ویژگی کالبدی بافت.....	۲۳۱
جدول ۵۲-۵: آزمون رابطه آماری سن با نظارت طبیعی.....	۲۳۲
جدول ۵۳-۵: اندازه گیری متقارن سن با نظارت طبیعی.....	۲۳۲
جدول ۵۴-۵: آزمون رابطه آماری جنسیت با نظارت طبیعی.....	۲۳۳
جدول ۵۵-۵: اندازه گیری متقارن جنسیت با نظارت طبیعی.....	۲۳۳
جدول ۵۶-۵: آزمون رابطه آماری تحصیلات با نظارت طبیعی.....	۲۳۴
جدول ۵۷-۵: اندازه گیری متقارن بین تحصیلات با نظارت طبیعی.....	۲۳۵
جدول ۵۸-۵: آزمون رابطه آماری نوع سکونت با نظارت طبیعی.....	۲۳۵
جدول ۵۹-۵: اندازه گیری متقارن نوع سکونت با نظارت طبیعی.....	۲۳۶
جدول ۶۰-۵: آزمون رابطه آماری اشتغال با نظارت طبیعی.....	۲۳۶
جدول ۶۱-۵: اندازه گیری متقارن اشتغال با نظارت طبیعی.....	۲۳۷
جدول ۶۲-۵: آزمون رابطه جنسیت با نورپردازی.....	۲۳۷
جدول ۶۳-۵: اندازه گیری متقارن جنسیت با نورپردازی.....	۲۳۸
جدول ۶۴-۵: آزمون رابطه سن با نورپردازی.....	۲۳۸
جدول ۶۵-۵: اندازه گیری متقارن سن با نورپردازی.....	۲۳۹
جدول ۶۶-۵: آزمون رابطه تحصیلات با نورپردازی.....	۲۳۹
جدول ۶۷-۵: اندازه گیری متقارن تحصیلات با نورپردازی.....	۲۴۰
جدول ۶۸-۵: آزمون رابطه نوع سکونت با نورپردازی.....	۲۴۰
جدول ۶۹-۵: اندازه گیری متقارن نوع سکونت با نورپردازی.....	۲۴۱
جدول ۷۰-۵: آزمون رابطه نوع اشتغال با نورپردازی.....	۲۴۱
جدول ۷۱-۵: اندازه گیری متقارن اشتغال با نورپردازی.....	۲۴۲

جدول ۷۲-۵: آزمون آماری رابطه سن با حفاظت و مدیریت بافت	۲۴۲
جدول ۷۳-۵: اندازه‌گیری متقارن سن با حفاظت و مدیریت بافت	۲۴۳
جدول ۷۴-۵: آزمون آماری رابطه جنسیت با حفاظت و مدیریت بافت	۲۴۳
جدول ۷۵-۵: اندازه‌گیری متقارن جنسیت با حفاظت و مدیریت بافت	۲۴۴
جدول ۷۶-۵: آزمون آماری رابطه تحصیلات با حفاظت و مدیریت بافت	۲۴۴
جدول ۷۷-۵: اندازه‌گیری متقارن تحصیلات با حفاظت و مدیریت بافت	۲۴۵
جدول ۷۸-۵: آزمون آماری رابطه نوع سکونت با حفاظت و مدیریت بافت	۲۴۵
جدول ۷۹-۵: اندازه‌گیری متقارن نوع سکونت با حفاظت و مدیریت بافت	۲۴۶
جدول ۸۰-۵: آزمون آماری رابطه اشتغال با حفاظت و مدیریت بافت	۲۴۶
جدول ۸۱-۵: اندازه‌گیری متقارن اشتغال با حفاظت و مدیریت بافت	۲۴۷
جدول ۸۲-۵: آزمون ارتباط معناداری بین ویژگی‌های کالبدی بافت و نظارت طبیعی وجود دارد؟	۲۴۸
جدول ۸۳-۵: اندازه‌گیری متقارن ویژگی‌های کالبدی بافت و نظارت طبیعی	۲۴۹
جدول ۸۴-۵: آزمون ارتباط معناداری بین ویژگی‌های کالبدی بافت و نورپردازی	۲۵۱
جدول ۸۵-۵: اندازه‌گیری متقارن ویژگی‌های کالبدی بافت و نورپردازی	۲۵۱
جدول ۸۶-۵: آزمون ارتباط معناداری بین ویژگی‌های کالبدی بافت و حفاظت و مدیریت بافت	۲۵۲
جدول ۸۷-۵: اندازه‌گیری متقارن ویژگی‌های کالبدی بافت و حفاظت و مدیریت بافت	۲۵۳
جدول ۸۸-۵: اندازه‌گیری متقارن بین نورپردازی و حفاظت و مدیریت بافت	۲۵۴
جدول ۸۹-۵: آزمون ارتباط معناداری بین نورپردازی و حفاظت و مدیریت بافت	۲۵۴
جدول ۹۰-۵: آزمون ارتباط معناداری بین نظارت طبیعی و حفاظت و مدیریت بافت	۲۵۵
جدول ۹۱-۵: اندازه‌گیری متقارن بین نظارت طبیعی و حفاظت و مدیریت بافت	۲۵۶
جدول ۹۲-۵: آزمون ارتباط معناداری بین بافت فرسوده با فضای بی‌دفاع شهری	۲۵۸
جدول ۹۳-۵: اندازه‌گیری متقارن بین بافت فرسوده با فضای بی‌دفاع شهری	۲۵۸
جدول ۹۴-۵: فراوانی مکان‌های تشدیدکننده اعتیاد	۲۶۰

فهرست نمودارها

صفحه

عنوان

نمودار ۱-۰: مدل مفهومی (محقق ساخته).....	۳۰
نمودار ۱-۱ سه رکن اصلی مشارکت.....	۵۴
نمودار ۱-۳: میزان بارندگی شهر تهران براساس ایستگاه مهرآباد طی دوره بلند مدت ۱۲۹	۱۲۹
مأخذ: (شهرداری تهران، ۱۳۹۲).....	۱۲۹
نمودار ۲-۳: درصد گروههای عمده فعالیت شهر تهران در سال ۱۳۹۰.....	۱۴۱
نمودار ۳-۳: روند تحولات جمعیت محله هلال احمر (مأخذ: شهرداری منطقه ۱۱ تهران).....	۱۵۷
نمودار ۴-۳: توزیع جمعیت بر مبنای گروههای عمده سنی محله هلال احمر (مأخذ: شهرداری منطقه ۱۱ تهران).....	۱۵۸
نمودار ۵-۳: تراکم محله هلال احمر (مأخذ: شهرداری منطقه ۱۱ تهران).....	۱۶۰
نمودار ۶-۳: پیش بینی جمعیت سال ۱۳۹۵ محله هلال احمر (مأخذ: شهرداری منطقه ۱۱ تهران).....	۱۶۰
نمودار ۷-۳: توزیع کاربریهای محله هلال احمر (مأخذ: شهرداری منطقه ۱۱ تهران).....	۱۶۲
نمودار ۸-۳: مسائل سکونت در بافت فرسوده محله هلال احمر (مأخذ: دفترنوسازی و بهسازی محله هلال احمر).....	۱۶۴
نمودار ۱-۵: فراوانی جنسیت.....	۱۸۲
نمودار ۲-۵: فراوانی سن.....	۱۸۳
نمودار ۳-۵: فراوانی شغل.....	۱۸۴
نمودار ۴-۵: فراوانی تحصیلات.....	۱۸۵
نمودار ۵-۵: فراوانی نوع سکونت در محله.....	۱۸۶
نمودار ۶-۵: گسترش و پخش قطعات مخروبه و یا تخریب شده، تشدید کننده اعتیاد در محله بوده است.....	۱۸۷
نمودار ۷-۵: مساحت کم انبیه (ریزدانگی) بافت، تشدیدکننده اعتیاد در محله هلال احمر بوده است.....	۱۸۸
نمودار ۸-۵: عرض کم معابر محله و کم دسترسی بودن بافت (نفوذناپذیری) بافت تشدیدکننده اعتیاد در محله هلال احمر بوده است.....	۱۸۹
نمودار ۹-۵: بوستان ها و فضای موجود در بافت فرسوده تشدیدکننده اعتیاد در محله هلال احمر بوده است.....	۱۹۰

- نمودار ۵-۱۰: وضعیت قرارگیری مبلمان شهری نظیر نیمکت، سطل زباله، باجه تلفن و...
تشدید کننده اعتیاد در منطقه مورد مطالعه بوده است. ۱۹۱.....
- نمودار ۵-۱۱: وجود افراد فقیر و قشر ضعیف در بافت تشدید کننده اعتیاد در منطقه مورد
مطالعه بوده است. ۱۹۲.....
- نمودار ۵-۱۲: شکل و فرم ساختمانهای موجود بافت تشدید کننده اعتیاد در منطقه مورد مطالعه
بوده است. ۱۹۳.....
- نمودار ۵-۱۳: عدم تنوع کاربریها (مختلط) در بافت تشدید کننده اعتیاد در منطقه مورد مطالعه
بوده است. ۱۹۴.....
- نمودار ۵-۱۴: وجود کاربریهای مزاحم و ناسازگار با بافت مسکونی تشدید کننده اعتیاد در
منطقه مورد مطالعه بوده است. ۱۹۵.....
- نمودار ۵-۱۵: ویژگیهای ناهمبافت تشدید کننده اعتیاد محله هلال احمر ۱۹۷.....
- نمودار ۵-۱۶: مسدود کردن نفاذ کور و فرعی بافت در ساعات مشخص برای امنیت بیشتر
می تواند در پیشگیری از اعتیاد در منطقه مورد موثر افتد. ۱۹۸.....
- نمودار ۵-۱۷: تقویت نظارت طبیعی یا رسمی در نقاط کور این محدوده می تواند در پیشگیری
از اعتیاد در منطقه مورد موثر افتد. ۱۹۹.....
- نمودار ۵-۱۸: ایجاد کاربریهای تکمیلی (مسکن امنیتی) در جهت تقویت نظارت طبیعی این
محدوده می تواند در پیشگیری از اعتیاد در منطقه مورد موثر افتد. ۲۰۰.....
- نمودار ۵-۱۹: تقویت مراقبت رسمی (نیروی امنیتی) و غیررسمی (پلیس) در بافت می تواند در
پیشگیری از اعتیاد در منطقه مورد موثر افتد. ۲۰۱.....
- نمودار ۵-۲۰: در صورتی که فراهم کردن نظارت طبیعی غیر ممکن باشد، زیر ساختهای دیگر
امنیتی نظیر تلفن های ضروری و هشدار مراقبت می تواند در پیشگیری از اعتیاد در منطقه مورد
موثر افتد. ۲۰۳.....
- نمودار ۵-۲۱: برطرف نمودن اختلاف سطح ها، قابل رویت بودن کنج ها و فضاها (فرم فضا
بصورت I و II شکل) می تواند در پیشگیری از اعتیاد در محله هلال احمر موثر افتد. ۲۰۴.....
- نمودار ۵-۲۲: نظارت طبیعی در محله هلال احمر ۲۰۵.....
- نمودار ۵-۲۳: آیا فراهم کردن نورپردازی مناسب در صورت عدم استفاده از فضاها یا بلا
استفاده بافت بالاخص در شب می تواند در پیشگیری از اعتیاد در منطقه مورد موثر افتد؟ ۲۰۶.....
- نمودار ۵-۲۴: کیفیت نورپردازی در بافت به گونه ای می باشد که یک فرد بتواند چهره فرد
مقابل را از ۱۰ متری تشخیص بدهد؟ ۲۰۷.....

- نمودار ۵-۲۵: آیا نورپردازی بین نواحی تاریک (مسیر و نقاط فرعی) و روشن محدوده پوشش یکنواخت ایجاد می‌کند؟ ۲۰۸
- نمودار ۵-۲۶: آیا کیفیت نورپردازی در محدوده بافت بالاخص در مسیرها و نقاط کور مناسب می‌باشد؟ ۲۰۹
- نمودار ۵-۲۷: آیا از لوازم نورپردازی موجود در بافت، در برابر تخریب و آسیب دیگران به خوبی حفاظت می‌گردد و یا از مواد مقاوم در برابر تخریب ساخته شده است؟ ۲۱۰
- نمودار ۵-۲۸: آیا شخصی به عنوان مدیر محله جهت تعمیر وسائل و نگهداری و حفاظت از تاسیسات از جمله نورپردازی در محله هلال احمر وجود دارد؟ ۲۱۲
- نمودار ۵-۲۹: نورپردازی در محله هلال احمر ۲۱۳
- نمودار ۵-۳۰: آیا تفکیک و دسته‌بندی کاربریها، می‌تواند از نظر امنیتی در پیشگیری از اعتیاد در محله هلال احمر موثر افتد؟ ۲۱۴
- نمودار ۵-۳۱: آیا دسترسی کمک مانند هشدار ایمنی، تلفن ضروری، اطلاعات و علائم شناسایی می‌تواند در پیشگیری از اعتیاد در منطقه مورد مطالعه موثر افتد؟ ۲۱۵
- نمودار ۵-۳۲: آیا علائم و اطلاعاتی برای راهنمایی افراد می‌تواند در زمینه چگونگی نگهداری و حفاظت از بافت در پیشگیری از اعتیاد در منطقه مورد مطالعه موثر افتد؟ ۲۱۶
- نمودار ۵-۳۳: آیا ساعات عملیات نیروی خدمات و امنیتی بافت می‌تواند در پیشگیری از اعتیاد در منطقه مورد مطالعه موثر افتد ۲۱۷
- نمودار ۵-۳۴: آیا وضعیت پاکیزگی و کیفیت منظر بافت توانسته است در پیشگیری از اعتیاد در منطقه مورد مطالعه موثر افتد؟ ۲۱۸
- نمودار ۵-۳۵: مشارکت مردم محلی توانسته است در پیشگیری از اعتیاد در منطقه مورد مطالعه موثر افتد؟ ۲۱۹
- نمودار ۵-۳۶: حفاظت و مدیریت بافت فرسوده محله هلال احمر ۲۲۱

فهرست تصاویر

عنوان	صفحه
شکل ۱-۱: محدوده مطالعاتی (منطقه ۱۱)، در سطح کلانشهر تهران - مأخذ: (شهرداری تهران، ۱۳۹۱).....	۲۹
شکل ۱-۱: وضعیت کالبدی در بافتهای فرسوده محله عودلاجان ۳۴	۳۴
شکل ۲-۱: پرویت ایگو در حال تخریب..... ۶۳	۶۳
شکل ۱-۲: بافت جدید و قدیمی پروژه نواب (نعیمه رضایی: ۱۳۸۷)..... ۱۲۲	۱۲۲
شکل ۲-۲: ابنه و کاربریهای غیرقابل تغییر یا واجد ارزش نگهداری (علیخانی: ۱۳۸۷)..... ۱۲۳	۱۲۳
نقشه موقعیت تهران (مأخذ: شهرداری منطقه ۱۱ تهران)..... ۱۴۶	۱۴۶
شکل ۱-۳: نقشه موقعیت ناحیه ۴ منطقه شهرداری ۱۱ تهران (مأخذ: شهرداری منطقه ۱۱ تهران)..... ۱۵۱	۱۵۱
شکل ۳-۳: نقشه موقعیت محله هلال احمر شمالی در منطقه ۱۱ شهرداری تهران (مأخذ: شهرداری منطقه ۱۱ تهران)..... ۱۵۲	۱۵۲
شکل ۳-۳: نقشه موقعیت محله هلال احمر شرقی در منطقه ۱۱ شهرداری تهران (مأخذ: شهرداری منطقه ۱۱ تهران)..... ۱۵۳	۱۵۳
شکل ۴-۳: نقشه مرزبندی ناحیه ۴ منطقه ۱۱ در تهران مختلف (مأخذ: شهرداری منطقه ۱۱ تهران)..... ۱۵۳	۱۵۳
شکل ۵-۳: نقشه موقعیت محله هلال احمر واقع در ناحیه ۴ منطقه ۱۱ تهران (مأخذ: شهرداری منطقه ۱۱ تهران)..... ۱۵۴	۱۵۴
شکل ۶-۳: بافت و کالبد محله هلال احمر (مأخذ: شهرداری منطقه ۱۱ تهران)..... ۱۵۵	۱۵۵

پیشگفتار

امنیت از شاخصه‌های کیفی زندگی در شهرهاست. آسیب‌های اجتماعی از مهمترین پیامدهای مختلف امنیت به شمار می‌روند. در این میان فضاهای بی‌دفاع، به عنوان معضلی اقتصادی - اجتماعی از جمله فضاهای تعریف نشده و ناامن در جامعه می‌باشند. فضاهای بی‌دفاع اماکن و فضاهایی هستند که به کسی تعلق ندارند و کسی از آنها نگه‌داری و مواظبت نمی‌کند. این گونه فضاها از دیدگاه محفوظ هستند و به همین دلیل فضاهای سرخ و مطمئنی برای فعالیت‌های غیر مجاز و نابهنجار محسوب می‌شوند. کالبد‌های ناامن با عملکرد، املاک بدون مالک یا متولی، فضاهای گم یا محصور از دید، کنج‌ها، زیر پای شهری، داخل زیرگذرها، پل‌های هوایی، ساختمان‌های نیمه تمام و رها شده، ماروک، طرح‌های در دست اجرا یا رها شده، فضاهای تاریک، عقب نشینی‌ها و ورودتگی‌ها، فضاهای بدون کارکرد، و نظایر اینها مواردی از فضاهای بدون دفاع در شهرهاست در این میان بافت‌های فرسوده شهری به دلیل فرسودگی کالبدی، عدم برخورداری مناسب از دسترسی سواره، تأسیسات، خدمات و زیر ساختهای شهری نسبت به دیگر نقاط شهر آسیب‌پذیر بوده و از ارزش مکانی، محیطی و اقتصادی نازلی برخوردار است. بسیاری از ساکنین این بافتها در صورت تمکن مالی بافت را خالی کرده و این امر سبب ورود مهاجرین و افراد تازه وارد به بافت شده و از طرفی سبب از هم گسیختن ساختار اجتماعی محلات می‌شود و به دنبال آن فقر، بیکاری، انواع جرائم به خصوص اعتیاد و پخش مواد مخدر، ناامنی و بزهکاری، وجود مسکن ارزان قیمت در بافت حاکم می‌شود. همچنین از پیامدهای ورود افراد غیر محلی به این بافتها، کاهش نظارت و کنترل اجتماعی می‌باشد، اینها زمینه‌ساز شکل‌گیری فضاهای بی‌دفاع در محلات می‌شود. لذا در این نوشته هدف شناسایی فضاهای بی‌دفاع در بافت فرسوده یکی از محلات

محروم جنوب تهران با استفاده از نتایج حاصل از پرسشنامه‌ای که توسط ۳۸۵ نفر ساکن در این محله تکمیل گردیده، سعی شده تا ضمن شناسایی فضاهای آسیب‌پذیر، به تفکیک، درجه صدمه‌پذیری هر یک نسبت به دیگری تعیین شود. امید که با استفاده از نتایج حاصله و با عمل به توصیه‌های آخر این کتاب به کاهش جرم و معضل اعتیاد در نواحی فرسوده شهری کمک شود.

مقدمه:

امروزه با گسترش شهرنشینی و افزایش کانون‌های جمعیتی، پیچیدگی‌های زیادی در روابط اجتماعی در آنها پدید آمده است. شهرهای معاصر اگرچه عرصه تعاملات سازنده فرهنگی و اجتماعی بسیار دارند، لیکن مشکلات عدیده و ناخواسته‌ای نیز به همراه آورده‌اند. افزایش جمعیت، سر‌صعودی مهاجرت، تعارضات هنجاری، بیکاری، نارسایی‌های اقتصادی، و بسیاری عوامل دیگر اجتماعی می‌توانند زمینه‌های شکل‌گیری رفتارهای انومیک را در جامعه پدید آورند. از طرف دیگر نقش دستگاه‌های قضایی و انتظامی نیز در زمینه بروز و دامنه جرم قابل توجه است. اما تجربه نشان می‌دهد که علاوه بر ویژگی‌های اجتماعی، ترتیب کیفری مجرمین قطب‌سومی بنام بستر و محیط بی‌دفاع یا مستعد برای وقوع جرم نیز وجود دارد. شهروندان نیز تمایل چندانی برای استفاده از چنین فضاها بی ندارند. گاهی می‌توان مدعی شد که کاربری روشن و مشخصی برای آنها تعریف نشده است.

ادبیات مبسوطی وجود دارد که نشان می‌دهد محیط را می‌توان به گونه‌ای طراحی کرد که سبب کاهش جرم و افزایش امنیت و در نتیجه بهبود کیفیت زندگی گردد. بنابراین با از بین بردن زمینه‌ها یا کاهش اثرات آن می‌توان از بروز جرایم پیشگیری نمود، یا حداقل از میزان آن در جامعه کاست. جرایم، در مکان رخ می‌دهند، از این رو این اندیشه به ذهن خطور می‌کند که اتخاذ تدابیر پیشگیری از

جرم در خصوص مکان نیز، ضروری می‌باشد. اگر محیط به نحوی طراحی شود که بتواند باعث بهبود نظارت افراد شود، تعلق ساکنان را نسبت به قلمرو خود بالا می‌برد و موجب ایجاد تصویری مثبت از محل زندگی شده و فرصت‌های مجرمانه کاهش خواهند یافت و مجرمان از ارتکاب جرم باز خواهند ماند. به لحاظ مقیاس مواجهه با موضوع می‌توان لاقبل به سه سطح زیر توجه کرد.

سطح کلان (macro): عوامل موثر در پیدایش آنومی در جامعه (جامعه فرا شهری)

سطح میانه (medium): عوامل موثر در پیدایش آنومی در هر شهر
سطح خرد (micro): عوامل موثر در پیدایش آنومی در مکان‌ها و موقعیت‌ها (فضاها)

این کتاب در خردترین مقیاس یعنی در مقیاس یک بنا موضوع را مورد توجه قرار داده است. از طرفی در میان طیف وسیع جرایم به اعتیاد می‌پردازد. این انتخاب را می‌توان به نگرانی ناشی از سرایت این پدیده شرم به بافت‌های فرسوده پس از بهسازی دانست. چرا که در حال حاضر یکی از محصولات بافت‌های فرسوده شهری که می‌توان در کنار سایر مشکلات اجتماعی از آنها ذکر کرد، اعتیاد به مواد مخدر و میزان بالای معتادان نسبت به سایر بافت‌های شهری می‌باشد. بافت‌های فرسوده، به واسطه‌ی ریزدانی ساختمان‌ها و در کنار آن انواع فضاهای دنج و نفوذناپذیر و همچنین بسیاری از ساختمان‌های مخروبه یا رها شده (فضای گم شده)، محل تجمع معتادان و مکان‌های نگهداری یا خرید و فروش مواد مخدر شده‌اند. و همچنین در بازسازی بافت‌های فرسوده نیز بیش از همه تمرکز بر اصلاحات کالبدی از حیث ایمنی استحکام و بهداشت منطقه شده، لکن اگر طراحان

توجهی به آسیب‌های اجتماعی و هم چنین از بین بردن فضاهای جرم‌زا نکنند بی‌تردید فرسودگی اجتماعی از منطقه رخت بر نخواهد بست.

موضوع بافت فرسوده سالیانی است که به یکی از دغدغه‌های مسئولان و شهرداری‌های کشور تبدیل شده و فکر آنان را به خود مشغول داشته است به طوریکه اعتیاد و توزیع مواد مخدر یکی از مشکلات مناطق فرسوده شهر تهران است از آنجا که در طرح‌های بهسازی بافت‌های فرسوده معمولاً مجتمع‌های بزرگ جای بافت‌های مترام و ریزدانه را میگیرند و همچنین نوسازی و بهسازی بدون در نظر گرفتن ضوابط و مقررات طراحی شهری و قابلیت پذیرش بزه‌های اجتماعی، از جمله اعتیاد می‌تواند آینده بافت‌های بهسازی شده را با فرسودگی‌های اجتماعی در بافت‌های نوساز مواجه کند.

بافت‌های فرسوده علاوه بر شاخص‌های مصوب دچار معضلات و مشکلات دیگری نیز می‌باشد که از آن میان می‌توان موارد زیر اشاره نمود:

فقر اقتصادی ساکنان

کمبود شدید خدمات، فضای سبز و ناکارآمد شبکه معابر

غلبه سطح مسکونی و تراکم بالای جمعیتی

پیچیدگی مسائل اجتماعی، حقوق و محیط زیستی

پایین بودن شان سکونتی و فعالیتی

صرفه اقتصادی پایین سرمایه‌گذاری و ساخت و ساز

در نتیجه بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری یکی از مهم‌ترین چالش‌های اجتماع و جامعه بشری می‌باشد، با توجه به تجربیات ساماندهی پهنه‌های فرسوده هیچگاه به صورت جامع و با تکیه بر رضایت و مشارکت مردمی مطالعه و برنامه‌ریزی صورت نپذیرفته است و همچنین افزایش میزان جرم و جنایت، معماران و شهر سازان را به

فکر دستیابی به راه حل مناسبی در راستای پیشگیری از جرم انداخته است. مسلماً پیشگیری از جرم در طراحی محیط، چیزی فراتر از استفاده از حصار و یا قفل زدن به درب منازل است. امروزه نظریه فضاهای قابل دفاع نقش تعیین کننده‌ای در کاهش فرصت‌های جرم دارد. با توجه به فراگیر شدن اعتیاد به عنوان یکی از معضلات و آسیب‌های مهم اجتماعی و گسترش قلمرو استفاده و خرید و فروش مواد مخدر در فضاهای شهری، انجام پروژه‌های پژوهشی و شناخت مباحث فضاهای خود مدافع و ارزیابی صحیح کارکرد، ساختار و آرایش فضای شهری به ویژه در مناطق و محله‌هایی که دارای بافت فرسوده می‌باشد و ارائه الگوی مناسب بتوان عملکردهای عناصر شهری را روان و پویا کند و موجب آرامش و احساس امنیت شهروندان شود بطوریکه در ایجاد یک محیط زیست سالم و زندگی مطلوب شهری خصوصاً برای سرمایه گذاران مورد نظر برنامه ریزی شهری، اقتصادی بسیار موثر افتد و ایجاد ساختمان‌ها و فضاهایی جهت تامین معیشت امن برای قشرهای مختلف اجتماع و در نهایت با تاثیر گذاردن بر محیط فیزیکی و موقعیت راهکار و برزه دیده، با هدف دشوار یا سلب نمودن امکان وقوع جرم و کاستن از جاذبه‌های محیطی بزهکاری بتوان از آمار جرایم کاست از اهداف اصلی این رساله می‌باشد.

فضاهای بدون دفاع معلول اتفاقاتی است که در شهر رخ می‌دهد. زیرا بعلمت بزرگ شدن شهر و کم رنگ شدن و عدم کنترل مناسب فیزیکی و اجتماعی بر آن، فضاهایی بوجود می‌آیند که فعالیتهای غیرمجاز و متعارض با هنجارهای جامعه در آن نقاط صورت می‌پذیرد که اثرات نامطلوبی بر پیکر جامعه گذاشته و آلودگی اجتماعی - فضایی را به ارمغان می‌آورد. (پودراتچی ۱۳۷۲، ۱۰)

بررسی فضاهای بدون دفاع ضروری بوده، پرداختن به آن بر صواب است. فراتر آنکه توجه این ضرورت در چارچوب جامعه ایران جنبه فوری به خود می‌گیرد.

فضاهای بدون دفاع بعلت ارتباط تنگاتنگش با انسان و رابطه متقابلش با جامعه، جزو آندسته از موضوعات است که بعلت اجتماعی بودنشان پدیده‌هایی چند بعدی بوده و باید از ابعاد مختلف مورد شناسائی و پژوهش قرارگیرند. (پودراتچی ۱۳۷۲، ۱۹)

امنیت یکی از اصلی‌ترین عوامل پایداری جوامع امروزی به شمار می‌آید. بدون ثبات و امنیت هیچ جامعه‌ای امکان رشد و تکامل را نخواهد یافت. بدون آن دستاوردهای مثبت جای خود را به پیامدهای منفی می‌دهند و ناگواری‌های اجتماعی فراوانی پدید می‌آیند. طراحی شهری نقش مهمی را در ایجاد امنیت یا ناامنی فضای زیستی شهری بر عهده دارد. شهرهایی که در آن اصول صحیح طراحی رعایت نشده باشد، ممکن است آثار خدولت در آنها بیشتر باشد. این مهم به این دلیل است که معماری این شهرها، فرصت ارتکاب جرم را برای مرتکبین افزایش می‌دهد.

هدف‌گذاری

نظمی تازه برای کالبد جوامع بشری لازم است تا به زندگی انسان، انسانی که روز به روز بیشتر به شهرها رو می‌آورد، معنی و مظهری تازه بخشد و مقاصد و سازمان زندگی او را روشن و معلوم دارد و بدان پیوستگی دهد و ... و انجام برای آن فرمی مناسب بوجود آورد. در حال حاضر شهرهای جدید و سایر عملیاتی که ساخته و پرداخته آدمی در محیط زیست است به نسبت فقدان اصولی که بتواند شکلی مقبول و سامان یافته به آنان دهد، دستخوش بی‌شکلی و نابسامانی است. اما هرگز چنین اصولی بوجود نخواهد آمد و هرگز اقدامی صورت نخواهد پذیرفت، مگر آنکه مرحله‌ای که راه به تهیه طرح می‌برند خود بر اساس شناخت واقعیات تازه مشخص و معلوم گردند و نظام و سامان یابند. (پودراتچی ۱۳۷۲، ۲۳)

هدف آرمانی:

➤ توسعه مدیریت خوب شهری

هدف کلی:

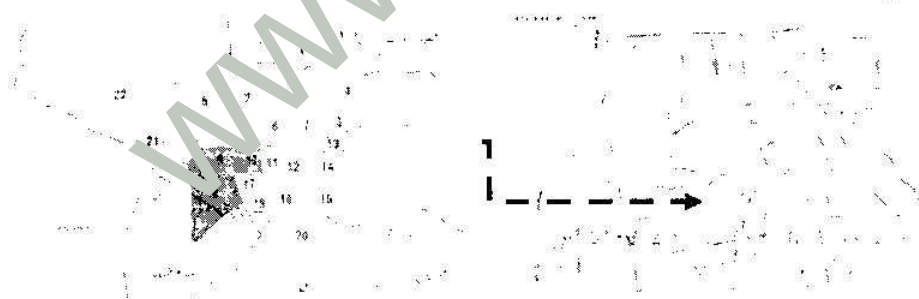
➤ بررسی بافت فرسوده از منظر فضاهای خودمدافع

اهداف ویژه:

- شناخت و معرفی فضاهای خود مدافع
- ارائه راهکارها برای قابل دفاع کردن فضاها
- بهسازی بافتهای فرسوده با تقویت فضاهای خود مدافع
- شناخت تعارضات جرم
- شناخت نیازهای شغلی از جرم از طریق طراحی
- شناخت اعتیاد و مکانهای مورد استفادهی مصرف کنندگان در بافت فرسوده

قلمرو زمانی و مکانی تحقیق

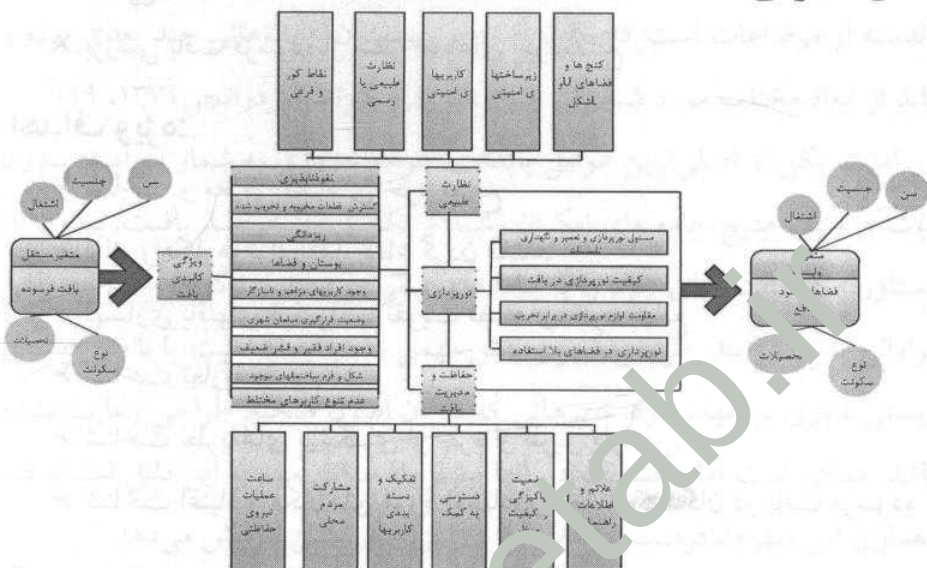
مطالعات و بررسی های تحقیق حاضر در محدوده کلان شهر تهران و در منطقه یازده این شهر تهران (محل هلال احمر) مورد بررسی افت فرسوده از منظر فضاهای خود مدافع گرفته است و بازه زمانی آن نیز بهار و تابستان ۱۳۹۴ است.

شکل ۱-۰: محدوده مطالعاتی (منطقه ۱۱)، در سطح کلانشهر تهران - مأخذ: (شهرداری

تهران، ۱۳۹۱)

مدل مفهومی:

نمودار ۱-۰ مدل مفهومی (محقق ساخته)